

SỰ HIỆN DIỆN CỦA TRÍ TUỆ NHÂN TẠO TRONG QUAN HỆ PHÁP LUẬT DÂN SỰ

NGUYỄN THỊ LONG *

Tóm tắt: Sự phát triển mạnh mẽ của Cách mạng công nghiệp lần thứ Tư đã đưa trí tuệ nhân tạo trở thành yếu tố hiện diện ngày càng rõ nét trong đời sống xã hội, bao gồm cả các quan hệ pháp luật dân sự. Pháp luật dân sự Việt Nam hiện nay chủ yếu thừa nhận các chủ thể truyền thống như cá nhân, pháp nhân và trong một số trường hợp đặc biệt là Nhà nước. Sự xuất hiện của trí tuệ nhân tạo đặt ra câu hỏi liệu đây có thể trở thành một chủ thể pháp luật phi truyền thống hay không. Bài viết phân tích các dấu hiệu nhận diện của trí tuệ nhân tạo dưới góc độ pháp luật dân sự, xem xét khả năng và giới hạn trong việc ghi nhận địa vị pháp lý của trí tuệ nhân tạo, đồng thời đánh giá tác động của trí tuệ nhân tạo đến một số lĩnh vực như quyền tác giả, trách nhiệm dân sự và các giao dịch dân sự. Từ đó, bài viết gợi mở định hướng tiếp cận phù hợp cho Việt Nam trong việc điều chỉnh sự hiện diện của trí tuệ nhân tạo trong quan hệ pháp luật dân sự.

Từ khoá: Chủ thể; cá nhân; pháp nhân; trí tuệ nhân tạo; tự động hoá; khả năng ra quyết định độc lập

Nhận bài: 28/4/2025

Hoàn thành biên tập: 28/10/2025

Duyệt đăng: 28/10/2025

THE PRESENCE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN CIVIL RELATIONSHIPS

Abstract: The vigorous development of the Fourth Industrial Revolution has heightened the presence of artificial intelligence in social life, which includes civil relationships. Vietnamese civil law stipulates mainly traditional subjects such as individuals, legal entities, and, in some cases, the State. The creation of artificial intelligence poses the question of whether this can become a non-traditional subject of legal relations. The article analyses the identifying signs of artificial intelligence from a civil law perspective, discusses the possibility and extent of recognising the legal status of artificial intelligence, and assesses its impacts on some fields such as copyright, civil liabilities and civil transactions. The article suggests an approach for Vietnam in addressing the presence of artificial intelligence in civil relationships.

Keywords: Subject; individual; legal entity; artificial intelligence; automation; capacity for autonomous decision-making

Received: 28 April 2025; Editing completed: 28 October 2025; Accepted for publication: 28 October 2025

1. Đặt vấn đề

Điều 1 Bộ luật Dân sự (BLDS) năm 2015 xác định hai loại chủ thể quan hệ dân sự là: cá nhân, pháp nhân. Dựa trên mục tiêu chính là hoạt động có tìm kiếm lợi nhuận hay không, BLDS chia pháp nhân thành hai

loại là pháp nhân thương mại và pháp nhân phi thương mại. BLDS năm 2015 còn xác định hộ gia đình, tổ hợp tác và tổ chức khác không có tư cách pháp nhân tham gia quan hệ dân sự thông qua cơ chế đại diện theo uỷ quyền (khoản 1 Điều 101 BLDS năm 2015). Quy định trên được xem là điểm mới của BLDS năm 2015 bởi lẽ BLDS năm 2005 quy định có năm chủ thể tham gia quan hệ pháp

* Thạc sĩ, Nghiên cứu sinh Khoá 26, Trường Đại học Luật Hà Nội
E-mail: longnt@hlu.edu.vn